

מראי מקומות - יומא

טב.

בבעלי חיים, שהם דומים מעט, שייך לומר 'כל מה שיוכלו', אולם בריטב"א משמע קצת שהכוונה לתרץ תירוץ אחר, ואין חילוק בין אדם לבעלי חיים, אלא שכאן צריך כל מה שאפשר, וצ"ע].

ורש"י פירש, במראה, שניהן לבנים או שחורים וכו', ומשמע שצריכים להיות שוים רק בגוון, ואולי זה אינו שייך בבני אדם. וכן הוא במאירי, שניהם שחורים או שניהם לבנים או אחד משאר הצבעים.

והשפת אמת כתב, שבשעירים שייך שיהיו שניהם שוים, כגון בתאומים הדומים זה לזה, מה שאין כן באב ואם של בן סורר ומורה לא שייך שיהיו תאומים. אבל כתב שלפי זה לעולם יש לקחת תאומים לשני שעירי יום הכיפורים.

ובגבורת ארי תמה על עיקר הקושיא, שבבן סורר צריך שיהיו שוים במראה בקומה ובקול, וזה אינו מצוי, אבל כאן אין צריך שיהיו שוים אלא מראה וקומה, וזה שייך להיות שוה בשניהם.

ה. ובדמים

יש לדון מה הפירוש בדמים, האם צריכים להיות שוים בשוויות, או שצריכים להיות שוים בדמים ששילם עבורם. ובתוספות יום טוב נקט שדמים הוא דבר שחוץ לגופן, כלקחתן כאחת, ולכאורה משמע שפירש מה ששילם עבורם. אבל הרש"ש כתב, דהיינו שווי דמי מחירם. וכן מבואר בשפת אמת, שהקשה, שמאחר והם שוים במראה ובקומה על כרחך הם שוים גם בדמים, וכתב, שיתכן שאחד שוה יותר מחבירו מפני שהוא שלישי לבטן וכדומה. וכתב שלא מסתבר ש'דמים' היינו מה שנתן, שיתכן שהזדמן לו למצוא ביוקר או בזול.

ו. אם עד שלא הגריל מת יקח זוג לשני

כתבו התוספות ישנים שאף שאין לקחתן כאחת, אין דין בלקחתן כאחת אלא למצוה. ואף שלכאורה יכול לקבוע שעיר זה הנשאר להיות שעיר חוץ, ועל ידי זה יתקיים מצות לקחתן כאחת, שיטול עוד שנים, פירשו התוספות ישנים, שמדובר בשקבעו כבר אחד לשעיר חוץ, או כמו שכתב הריטב"א, שאין מצות לקחתן כאחת כדאי לערב את השורה. אבל הגבורת ארי כתב, שעיקר הקפידא בלקחתן כאחת היא שתחול עליהם הקדושה כאחת, ומה שתלו זאת בלקיחה הוא משום שעירי יום הכיפורים הם קרבן ציבור הנלקחין ממעות הקדש, ולכן לקחתן הוא הקדשן. ואם כן, יש לומר שלב בית דין מתנה עליהם, שאם ימות אחד מהם, לא תהא הפרשת החי הפרשה לקדשו עד אחר שיקחו לו זוג בשניה, וכשיקחו לו, אז תהא הקדושה חלה עליו ונמצא הקדשן כאחת.

א. מי דמי התם לא כתיב אותו הכא כתיב אותו

פירש הריטב"א, לומר שאינו משלח אלא אחד, והאחרים ירעו עד שיסתאבו ויפלו דמיהם לנדבה. ותמה המקדש דוד (כ"ד, ו), שלכאורה לא שייך כאן ענין רעיה, שהרי נתכפר בכולן, שכפרת המשתלח היא על ידי עמידתו שם בשעת עבודת החטאת לה', והראשון כפרתו במה שעמד חי בשעת מתן דמי חבירו בין הבדים, וכשהביא זוג שני גמר הכפרה בשני במה שעמד חי בשעת מתן דמו של חבירו בהיכל, וכיון שנתכפר בשניהם, ורק השילוח באחד, מדוע צריך רעיה, והרי נתכפר בו, ומדוע יפול לנדבה. והוסיף, שלכאורה, לדעת הסובר שאיברי שעיר המשתלח מותרין בהנאה משום שנעשה מצותן, אותם השעירים שאין צריך לשלחן מותרין בהנאה, כיון שאין צריכים שילוח, כבר נעשה מצותן.

ב. סבר לה כרבי יוסי דאמר מצוה בראשון

המהר"י קורקוס (ק"פ ב' ו') העיר, שהרמב"ם שם פסק כחכמים, ואילו לגבי שני שעירים פסק כרב, וקשה שהרי הגמרא העמידה את רב כרבי יוסי. ותירץ, שלהרמב"ם הביאור במה שאמרו רב כרבי יוסי הוא, שרב סובר שיתכן שלענין שעירים הכל מודים לרבי יוסי, וראה בדבריו מה שביאר לחלק בין קרבן פסח לבין השעירים.

ג. איזה מהן שירצה יקריב

בשו"ת פנים מאירות (ח"ב, כ"ז) דן לענין בעל תוקע שחלה ונתמנה שני ונתרפא הראשון, שלכאורה הלכה כחכמים, ובמי שירצו הציבור יבחרו, אלא שתלוי אם נתרפא קודם ראש השנה או בראש השנה, וכמבואר בסוגייתנו, עיין שם.

שני שעירי

ד. שני שעירי יום הכיפורים מצותן שיהיו שוין

תמהו הראשונים (תוספות ישנים, ריטב"א, ועוד), כיצד אפשר שיהיו שניהם שוים, והרי אמרו בסנהדרין (ע"א) שבן סורר ומורה לא היה ואינו עתיד להיות, כיון שצריך שאביו ואמו יהיו שוים במראה ובקומה, וזה דבר שאי אפשר, וכיצד כן שייך שיהיו שוין. ותירצו, שבני אדם שונים מבעלי חיים, כיון שיש בפרצופיהם הרבה ציורות ועניינים חלוקים, אבל בבעלי חיים אפשר שיהיו שוין במראה ובקומה. אבל הקשו מהמבואר בירושלמי (סנהדרין פ"ד ה"ט) שאפילו חטה אינה דומה לחבירתה, ופירשו, שמכל מקום צריך שיהיו שוין במראה ובקומה בכל מה שיוכלו [ולכאורה כוונתם שבבני אדם שאינם דומים כלל אין שייך לומר 'כל מה שיוכלו', ורק